

หนังสือเสริมกำลังใจ : การสร้างพลังแห่งการคิดบวกผ่านวรรณกรรม

Reinforcement Books: Creating the Power of Positive Thinking through Literature

เกศราพร พรหมนิมิตกุล¹

Kesaraporn Phomnimitkul¹

บทคัดย่อ

หนังสือเสริมกำลังใจ ของ วินทร์ เลียววาริณ จำนวน 4 เล่ม ได้แก่ ‘รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง’ ‘ความฝันโง่ๆ’ ‘เบื้องบนยังมีแสงดาว’ และ ‘อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก’ เป็นหนังสือที่มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้อ่านเกิดพลังความคิดเชิงบวกในการมองโลก เนื้อหาสาระมีทั้งการให้กำลังใจ การปลอบใจ การชี้แนะ และการสร้างความตระหนัก ทั้งนี้ ผู้เขียนใช้กลวิธีในการสร้างความคิดเชิงบวกโดยกล่าวอ้างเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง การยกตัวอย่างเรื่องราวสมมติ การสร้างแบบสอบถาม การยกคำคม และการกล่าวอ้างถึงหรือการให้ความรู้ การสร้างความคิดเชิงบวกผ่านวรรณกรรมเพื่อให้ผู้อ่านได้รับแง่คิดและเห็นมุมมองที่เป็นประโยชน์สามารถนำไปปรับใช้กับตนเองได้

คำสำคัญ : กำลังใจ, การคิดบวก

Abstract

Win Leowarin's four reinforcement books, namely 'Our Own Small Feet' (รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง) 'Stupid Dreams' (ความฝันโง่ๆ) 'There Is Still Starlight in the Sky' (เบื้องบนยังมีแสงดาว) and 'The Sun Rises in the West' (อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก) were aimed at encouraging readers to lead their life with positive thinking. The books create morale, consolation, guidance, and awareness for readers. Positive thinking was constructed via real stories, hypothetical stories, questionnaires, aphorisms, quotations, and reference. The creation of positive thinking through literature could make readers receive useful thoughts and views that they can apply to their life.

Keywords : reinforcement, positive thinking

¹ อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี

¹ Lecturer, Faculty of Management Science, Silpakorn University Petchburi IT Campus.

บทนำ

ในสภาวะการณ์ปัจจุบันมนุษย์ต้องประสบปัญหานานัปการ สังคมมีแต่ความสับสนวุ่นวาย เศรษฐกิจที่นับวันจะเข้าขั้นวิกฤติ ศีลธรรมจรรยาในสังคมเริ่มเสื่อมลง สิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษจนยากที่จะนำพาความสดใส เข้มชื่นใจมาสู่มนุษย์ได้ การที่มนุษย์จะเผชิญกับโลกดังที่ได้กล่าวมานั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมั่งทั้งพลังกายและพลังใจที่เข้มแข็ง ปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นเป็นสิ่งที่ไม้อาจหลีกเลี่ยงหลายคนอ่อนแอ ท้อแท้ หดท้อกำลังใจที่จะต่อสู้กับสถานการณ์ที่บีบคั้น เมื่อจิตใจอ่อนแอร่างกายก็พลอยสิ้นพลังในการยืนหยัดต่อสู้กับปัญหา แต่มีอีกหลายคนที่สามารถพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาส แก้ไขและขจัดปัญหาต่างๆ ได้ด้วย ‘พลังความคิด’ ของตน พลังความคิดในที่นี้ไม่ได้หมายถึงความเฉียบแหลม ลุ่มลึกในการหาทางออกให้กับปัญหา หากแต่หมายถึงพลังความคิดที่สร้างความเข้มแข็งและพลังในการฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ

มนุษย์เมื่อประสบปัญหาหรือมรสุมชีวิต มักมองเหตุการณ์ในเชิงลบ คาดการณ์ถึงผลร้ายที่จะตามมารุนแรงเกินความจริง ความคิดเช่นนี้เป็นการกดดันให้ยิ่งรู้สึกท้อแท้ อ่อนแอ สิ้นหวัง บั่นทอนทั้งพลังกายและพลังใจ สร้างความเครียดให้ตนเองและคนรอบข้าง สมรรถภาพและทักษะในการแก้ปัญหาตกลง ดังที่ ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2550 : 37) ได้กล่าวว่า “คนที่มักจะมีมองโลกในแง่ร้าย หรือมีความคิดเชิงลบเป็นนิจ คือคนที่มักจะมีวิตกกังวลเป็นประจำ มีจิตใจหดหู่ เมื่อเจ็บป่วยขึ้นมาเพียงเล็กน้อย ก็มักจะรู้สึกว่ากำลังเจ็บป่วยอย่างหนัก” ในทางกลับกันหากมนุษย์เริ่มมองปัญหาด้วยความคิดเชิงบวก จะทำให้ไม่รู้สึกรู้ว่าปัญหานั้นเป็นสิ่งเลวร้ายเกินการแก้ไข มีกำลังใจต่อสู้กับปัญหา และหาทางออกได้อย่างปลอดภัยและสง่างาม

ความคิดเชิงบวก (Positive Thinking) เป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ ความคิดเช่นนี้มีพลังในการพลิกผันสถานการณ์ที่เลวร้ายให้

กลับดีขึ้นได้ อีกทั้งยังทำให้มนุษย์สามารถจัดการชีวิตและสภาพแวดล้อมรอบด้านที่กดดันได้อย่างประสบความสำเร็จอีกด้วย การคิดเชิงบวกมิใช่การมองโลกในแง่ดี มิใช่การเข้าข้างตัวเอง แท้จริงแล้วการคิดบวกคือการปรับเปลี่ยนมุมมองที่มีต่อปัญหา ด้วยการพยายามเลือกสรรมุมมองที่ดีจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วนำไปปรับใช้กับตนเอง การคิดบวกจะทำให้รู้สึกว่าการที่เกิดขึ้นไม่ได้มีแต่เรื่องเลวร้ายจนไม่อาจแก้ไขได้ ช่วยให้ไม่รู้สึกรู้สึกกดดันเกินไปนัก มีกำลังใจและสามารถจัดการกับปัญหาได้ดีขึ้น

วรรณกรรมเป็นศิลปกรรมแขนงหนึ่งที่สะท้อนภาพชีวิต ความคิด และการมองโลกของมนุษย์ผ่านตัวอักษร “วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคมทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม ด้านรูปธรรม หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั่วไปในสังคม ส่วนด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยมในชีวิตจิตใจของคนในสังคม ตลอดจนความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียน” (ตรีศิลป์ บุญขจร. 2542 : 4) นักเขียนที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมจึงมักพยายามจะสะท้อนความคิดความปรารถนาของตนเพื่อทำให้สังคมดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ การอ่านวรรณกรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อมนุษย์ ดังที่ เปาโล แฟร์รี่ (2552 : 43) กล่าวว่า “การอ่านถ้อยคำได้ทำให้เราสามารถอ่านโลกที่เราเคยได้อ่านมาก่อนแล้ว” ดังนั้น วรรณกรรมในฐานะศิลปะแขนงหนึ่งจึง “มิได้เพียงทำหน้าที่ตอบสนองความพึงพอใจของมนุษย์ในยามว่างเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่สำคัญ...ช่วยให้มนุษย์คลายเครียดและฟื้นฟูพลังในการทำงาน” (ยศ สันตสมบัติ. 2548 : 246 ; อ้างอิงจาก H.E. Barnes. 1942) การอ่านวรรณกรรมจึงจะช่วยให้มนุษย์สามารถเข้าใจตนเอง เข้าใจโลก อีกทั้งยังสร้างแรงใจและพลังในการดำเนินชีวิตให้มนุษย์อีกด้วย

วินทร์ เลียววาริณ เป็นนักเขียนที่สร้างสรรค์ผลงานวรรณกรรมได้อย่างโดดเด่นน่าสนใจ ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) รางวัลจากคณะกรรมการ

พัฒนาหนังสือแห่งชาติ รางวัลช่อการะเกด รางวัลสมาคมภาษาและหนังสือแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ยังได้รับเลือกให้เป็น 88 เล่ม หนังสือดีวิทยาศาสตร์ และหนึ่งในหนังสือดี 100 เล่ม ที่เด็กและเยาวชนควรอ่านของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) รางวัลที่กล่าวมานั้น ย่อมแสดงให้เห็นว่างานเขียนของ วินทร์ เลียววาริณ มีคุณค่าเป็นที่ยอมรับในวงวรรณกรรมร่วมสมัย

งานเขียนของ วินทร์ เลียววาริณ สร้างปรากฏการณ์ใหม่ให้กับแวดวงวรรณกรรม โดยมีกลวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย อีกทั้งมีแง่คิดและมุมมองที่แหลมคม สะท้อนให้เห็นความลุ่มลึกในการมองโลก ความไม่หยุดนิ่งทางความคิดทำให้การนำเสนอทั้งรูปแบบและเนื้อหามีความแปลกใหม่และสร้างสรรค์

ในปี พ.ศ. 2548 ถึง ปี พ.ศ. 2551 วินทร์ เลียววาริณ ได้สร้างสรรค์หนังสือเสริมกำลังใจขึ้นมา 4 เล่ม ทั้งนี้ หนังสือเสริมกำลังใจ คือ งานเขียนที่ช่วยจรรโลงใจ กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดกำลังใจในการดำเนินชีวิต โดยเล่มแรก คือ เรื่อง *รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง* (2548) เล่มที่ 2 เรื่อง *ความฝันโง่ๆ* (2549) เล่มที่ 3 เรื่อง *เบื้องบนยังมีแสงดาว* (2550) และเล่มที่ 4 เรื่อง *อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก* (2551) สารของหนังสือทั้ง 4 เล่ม เป็นการนำเสนอความคิดและการมองโลกในเชิงบวกให้แก่ผู้อ่าน ช่วยเสริมสร้างกำลังใจในการใช้ชีวิตและแนะแนวทางการเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างกล้าหาญ หนังสือทั้ง 4 เล่มนี้ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการคิดและการมองโลกของคนในยุคปัจจุบันที่มีแต่ปัญหาและความสับสนวุ่นวาย

ดังนั้น ในบทความนี้ผู้เขียนจึงจะกล่าวถึงพลังของการคิดเชิงบวก โดยพิจารณาถึงแก่นสาระของวรรณกรรมกับการมองโลกเชิงบวก ทรรศนะการคิดเชิงบวกในหนังสือเสริมกำลังใจทั้ง 4 เล่ม และวิเคราะห์ถึงกลวิธีในการสร้างความคิดเชิงบวกให้แก่ผู้อ่าน

แก่นสาระของวรรณกรรมกับการมองโลกเชิงบวก

หนังสือเสริมกำลังใจทั้ง 4 เล่ม ของ วินทร์ เลียววาริณ ล้วนเป็นการเสนอทรรศนะและมุมมองของผู้เขียนด้วยความคาดหวังที่จะจุดประกายความคิดในเชิงบวกให้แก่ผู้อ่านผ่านวรรณกรรม โดยเชื่อว่า “การอ่านมากก็มีข้อดีของมันซ่อนอยู่ ช่วยทำให้เข้าใจการทำงานของระบบความคิดดีขึ้น” (วินทร์ เลียววาริณ. 2548 : 8) วินทร์คาดหวังว่าการอ่านเป็นหนทางหนึ่งในการเปิดโลกทรรศน์และช่วยให้กำลังใจ ช่วยสร้างความคิดเชิงบวกให้แก่ผู้อ่านได้ หนังสือแต่ละเรื่องวินทร์ได้เสนอหลักคิดและการมองโลกคล้ายคลึงกัน นั่นคือการมองโลกเชิงบวก

ในเรื่อง *รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง* วินทร์ ได้แสดงถึงความสำคัญของทัศนคติหรือความคิดเชิงบวกว่ามีความสำคัญต่อชีวิตและการก้าวเดินเพื่อจะประสบความสำเร็จ โดยกล่าวว่า “จุดเดียวที่สร้างความแตกต่างระหว่างชีวิตที่ดีกับชีวิตที่หม่นหมองคือคำว่าทัศนคติ ทัศนคติที่ดีต่อชีวิตทำให้ใครคนหนึ่งประสบความสำเร็จได้มากกว่าคนที่มองโลกในแง่ร้ายตลอดเวลา” (วินทร์ เลียววาริณ. 2548 : 10) ข้อความดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้นที่แสดงให้เห็นว่าความคิดเชิงบวกเป็นกลไกสำคัญที่จะผลักดันให้มนุษย์สามารถก้าวไปถึงความสำเร็จได้ วินทร์ย้ำชัดถึงความสำคัญของทัศนคติหรือความคิดเชิงบวกในเรื่อง *เบื้องบนยังมีแสงดาว* ว่า “สิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตไม่ใช่เงินตรา การศึกษา ความสำเร็จ หากคือคำคำเดียว ทัศนคติ ทัศนคติสำคัญกว่าความจริง สำคัญกว่าอดีต สำคัญกว่าเปลือกนอก พรสวรรค์ ความเชี่ยวชาญ...บางครั้งในความมืดมนที่สุดของชีวิต ทัศนคติที่ดีอาจช่วยเป็นแว่นขยายให้เราเห็นภาพต่างๆ ชัดขึ้น และพบว่าในความมืดยังมีจุดสว่าง” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 9 – 10) นอกจากนี้ วินทร์ยังได้แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของการคิดบวกว่า “ความสำเร็จส่วนใหญ่มาจากทัศนคติที่ดี มองว่าเป็นไปได้ในขณะที่คน

อื่นมองว่าเป็นไปไม่ได้ เช่นเดียวกันความสุขก็มาจากทัศนคติที่ดี มองว่าไม่ใช่ปัญหาขณะที่คนอื่นมองว่าเป็นปัญหา มองว่าเป็นเรื่องเล็ก ขณะที่คนอื่นตีโพยตีพาย ยิ้มได้ขณะที่คนอื่นซึมเศร้าโรยรา” (วินทร์ เลียววาริณ. 2551 : 8)

จากข้อความที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของทัศนคติเชิงบวกที่ส่งอิทธิพลต่อจิตใจ นอกจากนี้จะมีผลต่อจิตใจ พลังความคิดเชิงบวกยังส่งผลต่อร่างกายอีกด้วย ดังที่ชัยวัฒน์ คุประตกุล (2550 : 38) กล่าวว่า “การคิดเชิงบวกทำให้ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายแข็งแรง จึงมีผลทำให้สุขภาพทั้งกายและจิตดี” นั้นย่อมแสดงว่าความคิดเชิงบวกเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนชีวิตมนุษย์

วินทร์ เลียววาริณ ตระหนักถึงความสำคัญของทัศนคติหรือความคิดเชิงบวกอย่างยิ่ง จึงพยายามที่จะปลูกฝังความคิดเชิงบวกผ่านงานวรรณกรรมให้ผู้อ่านค่อยๆ ซึมซับพลังแห่งการคิดบวกทีละน้อยผ่านข้อความที่กระทบอารมณ์ความรู้สึก ประเด็นที่กระตุ้นการขบคิดมีอิทธิพลในการเปลี่ยนมุมมองการมองโลกของผู้อ่าน ความคาดหวังของวินทร์ เพื่อเปลี่ยนสังคมและความคิดของสมาชิกในสังคมมีมากถึงขนาดที่เข้าร่วมโครงการ “เติมหัวใจใส่ห้องสมุด” โดยบริจาคหนังสือเสริมกำลังใจ ทั้ง 4 เล่ม เข้าห้องสมุดทั่วประเทศ หวังให้มีผู้อ่านในวงกว้าง ซึ่งสาระของหนังสือจะช่วยเสริมสร้างพลังชีวิตโดยให้ผู้อ่านปรับความคิดเสียใหม่

ทรรศนะการคิดเชิงบวกในหนังสือเสริมกำลังใจ

เจตนา นาควัชระ (2542 : 2) กล่าวว่า “วรรณกรรมบางเรื่องอาจเป็นเครื่องให้ความสว่างทางปัญญาแก่ผู้อ่านบางคนที่มีวิจรรย์ญาณสูงพอ” ข้อความข้างต้นช่วยสนับสนุนเรื่องราวเกี่ยวกับความคิดเชิงบวกที่นำเสนอผ่านหนังสือเสริมกำลังใจ ทั้ง 4 เล่ม ของวินทร์ เลียววาริณ ซึ่งมีแง่

มุมที่จุดประกายทางความคิดและเสริมสร้างพลังทางปัญญาให้แก่ผู้อ่าน หนังสือแต่ละเล่ม วินทร์ ได้เสนอทรรศนะและการมองโลกโดยมีแก่นเรื่อง (Theme) ที่แตกต่างกันออกไป หากแต่ตั้งอยู่บนฐานคิดเดียวกันคือการมองโลกเชิงบวก

รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง เป็นการนำเสนอเนื้อหาและมุมมองเกี่ยวกับชีวิต โดยกล่าวว่าความสำเร็จในชีวิตต้องมีจุดเริ่มต้น และการเริ่มต้นนั้นต้องเริ่มต้นด้วยตนเอง อาจจะเป็นการเริ่มต้นจากจุดเล็กๆ ที่ดูประหนึ่งว่าไม่มีความสำคัญ อาจไม่ยิ่งใหญ่ดังงามเท่าใครอื่น แต่ความสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ก็อาจเกิดขึ้นจากสิ่งเล็กๆ ที่ไม่ควรมองข้าม “รอยเท้าของตนเองถึงจะจาง แต่ก็เป็รอยเท้าของเราเอง อย่างก้าวของเราถึงจะสั้นและช้า แต่ก็เป็ก้าวของเราเอง” (วินทร์ เลียววาริณ. 2548 : 106)

ความฝันโง่ๆ กล่าวถึงความฝันของคนแต่ละคนที่อาจแตกต่างกันออกไป ความฝันของบางคนอาจยิ่งใหญ่ ในขณะที่ความฝันของบางคนอาจดูเป็นเรื่องไร้สาระ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความฝันนั้นจะไร้แก่นสารเพียงใด แต่มนุษย์ก็ไม่ควรปล่อยให้ความฝันสูญสลายไปโดยมิได้ทำอะไรเลย “โลกเราเต็มไปด้วยความฝันโง่ๆ... ในโลกที่เต็มไปด้วยอุปสรรค เราต่างต้องการกำลังใจวันละเล็กละน้อยเพื่อขยับเขยื้อนความฝันโง่ๆ ของเราให้ใกล้ความเป็นจริง” (วินทร์ เลียววาริณ. 2549 : 7 – 9)

เบื้องบนยังมีแสงดาว สะท้อนให้เห็นถึงทรรศนะการมองโลก โลกดำรงอย่างที่เราเห็นและเป็นอยู่ ขึ้นอยู่กับมนุษย์ว่าจะเลือกมองโลกด้วยสายตาเช่นไร มองด้านบวกหรือด้านลบ ดังนั้นความสุขหรือความทุกข์ของมนุษย์จึงขึ้นอยู่กับทางเลือก ‘มอง’ ของตนเอง “ในห้วงท้อแท้ที่สุดของชีวิต ยึดอกเงยหน้าขึ้นมองท้องฟ้า ย่อมดีกว่าคอดก้มหน้าดูดินโคลน เพราะเบื้องบนยังมีแสงดาว” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 10)

อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก เป็นการเสนอการมองโลกแบบคิดนอกกรอบ เปลี่ยนวิธีคิดและมุมมองจากแบบเดิมๆ ที่คุ้นชิน โดยเปลี่ยนไปมอง

โลกในด้านใหม่ มุมมองใหม่ ซึ่งการเปลี่ยนมุมมองในชีวิตจะทำให้มนุษย์เห็นและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ “การมองมุมต่างแบบนี้ เปิดโลกใหม่ที่คุณอาจไม่เคยกล้าคิดมาก่อน ในโลกใหม่ที่ทุกอย่างล้วนเป็นไปได้” (วินทร์ เลียววาริณ. 2551 : 8)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า วินทร์ เลียววาริณ จัดระบบการนำเสนอประเด็นความคิดได้อย่างน่าสนใจ แก่นสารของหนังสือแต่ละเรื่องล้วนสะท้อนการมองโลกในแง่มุมมองที่ต่างกัน ผู้เขียนบทความพบว่าหนังสือเสริมกำลังใจ ทั้ง 4 เล่ม มีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการคิดเชิงบวก และควรจะหยิบยกมาวิเคราะห์ให้เห็นชัดเจน เพื่อแสดงถึงการมองโลกที่สุขุม ลุ่มลึกของวินทร์

ผู้เขียนบทความแบ่งประเด็นในการวิเคราะห์โดยพิจารณาจากจุดมุ่งหมายในการนำเสนอของผู้แต่งได้ ดังนี้

การให้กำลังใจ

การให้กำลังใจ คือ การสร้างความเชื่อมั่น การสร้างความกระตือรือร้น และกระตุ้นให้เกิดความรู้สึกพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรค หนังสือเสริมกำลังใจของวินทร์ เลียววาริณ ส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้กำลังใจผู้อ่าน ผู้ที่อ่อนแอ ท้อแท้ สิ้นหวัง ให้ลุกขึ้นสู้กับปัญหา หรือปรับเปลี่ยนความคิดหรือมุมมองตนเองเสียใหม่ โดยพรรณนะที่วินทร์นำเสนอ มีดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในเรื่อง *อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก* วินทร์ได้แสดงพรรณนะเกี่ยวกับการทำงาน โดยมองว่าหากจะทำสิ่งใดก็ตามต้องมีใจสู้ ยอมลงทุนลงแรง เพราะหากขาดสิ่งเหล่านี้จะทำให้ไม่สามารถทำอะไรสำเร็จเลย ดังนั้น วินทร์จึงให้กำลังใจด้วยการกระตุ้นให้ฮึดสู้ว่า “ไม่ลงแรงออกเหงื่อ ต่อให้คิดฝันเลิศหรูเช่นไร มันก็ไม่มีทางกลายเป็นจริงได้ ทำนิดเดียวก็บ่นว่าเหนื่อยแล้ว ชีวิตนี้ไม่มีทางทำการใหญ่ได้ ไม่มีทางทะยานผงาดฟ้า เช่นมังกรบนฟ้า ได้แต่เป็นไส้เดือนมุดอยู่ใต้ดินมืดดำ” (วินทร์ เลียววาริณ. 2551 : 190)

นอกจากนี้ในเรื่อง *ขนาดของหัวใจ* ใน *รอยเท้าเล็กๆ* ของเราเอง วินทร์ยังได้เสนอพรรณนะเกี่ยวกับการต่อสู้กับอุปสรรคว่าในโลกนี้มีอุปสรรคมากมาย อีกทั้งมีปัญหานั้นการที่รอมมนุษย์อยู่ หลายคนอาจสิ้นหวังท้อแท้กับอุปสรรคที่ยากเกินก้าวข้ามไป แต่อีกหลายคนเลือกที่จะต่อสู้จนสามารถก้าวถึงเส้นชัย วินทร์ได้ยกตัวอย่างต้นชวนชมที่ตนนำมาปลูกไว้โดยมีใต้ใส่ใจรดน้ำ ต้นไม้จึงแห้งเหี่ยวเป็นเพียงซากต้นไม้อยู่ในกระถาง ในขณะที่เจ้าของนึกว่ามันตายไปแล้ว แต่ “สองสามวันต่อมา ผมมองไปที่ต้นชวนชมอีกครั้ง คราวนี้อั่งไปนาน ที่ปลายกิ่งหนึ่งปรากฏดอกชวนชมหลายดอกบานออกรับแสงอาทิตย์ รวกับว่ามันต้องการออกดอก เพื่อยืนยันว่ามันยังสู้ต่อไป ขณะที่ผมสิ้นหวังกับมันไปแล้ว มันยังไม่ยอมแพ้” (วินทร์ เลียววาริณ. 2548 : 201) วินทร์สรุปให้เห็นว่าพลังใจเป็นสิ่งสำคัญ ในการเผชิญอุปสรรคไม่ว่าปัญหาจะใหญ่เพียงใดถ้ามีกำลังใจที่กล้าแข็งย่อมก้าวผ่านเหตุการณ์เลวร้ายไปได้ “ขณะที่หลายคนถอดใจไปแล้ว บางคนกลับสู้ต่อและเอาชนะในสถานการณ์ที่ดูเป็นไปได้ยากที่สุด บางครั้งชัยชนะก็ขึ้นอยู่กับขนาดของหัวใจ” (วินทร์ เลียววาริณ. 2548 : 202)

บางครั้งการให้กำลังใจเป็นไปในลักษณะเฉพาะเจาะจง เช่น ในเรื่อง *นางในฝัน* ใน *ความฝันโง่ๆ* วินทร์ได้เสนอพรรณนะเพื่อให้กำลังใจผู้หญิงที่อยู่ในสังคมชายเป็นใหญ่เช่นปัจจุบัน ซึ่งมักจะถูกมองว่าเป็น ‘ข้างเท้าหลัง’ หรือ ‘เป็นผู้ที่ถูกเลือก’ ดังนั้น ผู้หญิงบางคนที่มีรูปลักษณ์ไม่งดงาม หรือไม่มีคุณสมบัติทางกายภาพดังที่ผู้ชายส่วนใหญ่ปรารถนาก็จะกลายเป็นผู้ที่ไม่มีใครต้องการ วินทร์ให้กำลังใจว่ารูปร่างภายนอกเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกำหนดได้ แต่สิ่งที่ทำได้คือความเป็น ‘เบญจกัลยาณี’ (ผู้เขียน : เบญจกัลยาณี คือ หญิงผู้มีศุภลักษณ์หรือลักษณะงาม 5 ประการ ได้แก่ ผงาม เนื้องาม ฟันงาม ผิวงาม และวัยงาม) ในบริบทของสังคมปัจจุบัน คือ ความดีงามและความ

เข้มแข็ง ดังข้อความที่ว่า “คุณค่าของหญิงไม่น่าจะใช้การมีริมฝีปากแดงจุดผลต่ำลึงสูง ฟันสีขาว ประดุจสังข์ หรือการที่ตลอดลูกก็ครั้งยังเต่งตึง... เบญจกัลยาณีนี้น่าจะหมายถึง คนที่ยืนหยัดเคียงคู่สามี ไม่ใช่เดินตาม เป็นเพื่อนไม่ใช่ทาส เอาใจแต่ไม่ตามใจ อ่อนน้อมแต่ไม่อ่อนแอ เพราะ สเป็คขทางกายหมดอายุเร็วกว่าสเป็คขทางใจนัก” (วินทร์ เลียววาริณ. 2549 : 140)

นอกจากนี้กลุ่มผู้พิการเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่วินทร์พยายามสร้างกำลังใจให้ต่อสู้และก้าวต่อไป โดยจะพบบทความที่กล่าวให้กำลังใจผู้พิการจำนวนมาก เช่น ในเรื่อง *ปากที่เสกศิลป์* ใน *อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก* วินทร์กล่าวถึง ทนง โคตรชมพู ชายผู้วาดรูปด้วยปาก เนื่องจากพิการด้วยโรคกล้ามเนื้อสลาย แต่ไม่เคยย่อท้อต่ออุปสรรค ไม่ยอมแพ้ความยากลำบาก และต่อสู้ด้วยความเพียร วินทร์ได้แสดงทรรศนะในเชิงให้กำลังใจว่า “คุณค่าของมนุษย์มิได้อยู่ที่ร่างกายครบสามสิบสอง หรือสรีระที่สวยงาม หากอยู่ที่กำลังใจที่เข้มแข็งด้วยความเพียร และจิตใจที่งดงามด้วยศิลปะ เพราะนั่นเป็นพื้นที่เดียวที่คนพิการและคนไม่พิการ มีโอกาสเท่าเทียมกัน” (วินทร์ เลียววาริณ. 2551 : 69)

การปลอบใจ

การปลอบใจ คือ การใช้ความอ่อนโยนความจริงใจเพื่อช่วยคลายความทุกข์หรือความเศร้าโศก ในหนังสือเสริมกำลังใจ มีจุดมุ่งหมายในการปลอบใจผู้อ่านที่ต้องประสบกับอุปสรรคหรือปัญหาแล้วไม่สามารถก้าวข้ามผ่านไปได้ โดย วินทร์ เลียววาริณ ใช้ทรรศนะการมองโลกเชิงบวกในการปลอบโยนและกระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดทัศนคติต่อชีวิตที่ดีขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ในเรื่อง *ไม้ผลัด* ใน *รอยเท้าเล็กๆ ของเรา* วินทร์ได้เสนอทรรศนะให้กำลังใจผู้ที่มีล้มเหลวในการกระทำใดๆ ก็ตามว่าความล้มเหลวนั้นมิได้สูญเสียเปล่า หากแต่เป็นการเริ่มต้นของความสำเร็จ ดังข้อความที่ว่า “ความล้มเหลวมักกึ่งเชื่อของความสำเร็จไว้เสมอ...ความสำเร็จในรูปนี้ก็เหมือนการ

วิ่งผลัด คนที่ไปถึงเส้นชัย เป็นผลลัพธ์ของคนที่ยิ่งและสั่งไม้ต่อในช่วงแรกๆ...ก่อนที่เราจะสาปแช่งความล้มเหลวของเราในวันนี้ ลองมองว่ามันอาจเป็นรากฐานของความสำเร็จในวันพรุ่งนี้ แม้ว่าเราไม่ได้ยืนอยู่ที่นั่นในวันนั้นก็ตาม แต่เราก็ภูมิใจได้ว่าความล้มเหลวของเราเป็นรากฐานของความสำเร็จที่จะเกิดขึ้นในวันหนึ่ง” (วินทร์ เลียววาริณ. 2548 : 197 – 198)

ส่วนในเรื่อง *คนที่เดินร่ำที่หัวใจ* ใน *ความฝันโง่ๆ* เป็นการนำเสนอทรรศนะเชิงบวกเกี่ยวกับความตาย ซึ่งเป็นเรื่องที่ชวนสลดหดหู่ที่สุดในชีวิตมนุษย์ แต่ วินทร์ก็ยังแสดงความคิดเชิงบวก มองโลกอย่างเข้าใจในสิ่งที่มันเป็นโดยมองความตายเป็นเรื่องธรรมดา เป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องประสบ “เมื่อถึงเวลาตายเราล้วนตายด้วยตัวเราเอง...ความตายก็เป็นเพียงการหลับธรรมดาอีกครั้งหนึ่งของชีวิต” (วินทร์ เลียววาริณ. 2549 : 239)

นอกจากนี้ วินทร์ยังได้เสนอทรรศนะเกี่ยวกับการนิทาไว้ในบทความเรื่อง *หมาเหี่ยวรดกูเขาทอง* ใน *รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง* โดยข้อความนี้ หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้กล่าวไว้ หมายความว่าจะต้องไม่หวั่นไหวต่อลมปากของผู้อื่น โดยเฉพาะผู้เป็นใหญ่ยิ่งต้องไม่สะทกสะท้านต่อคำนิทาว่าร้าย การที่วินทร์ยกคำกล่าวนี้มาเพื่อแสดงว่าในโลกนี้เราไม่สามารถห้ามคำพูดใครได้ ฉะนั้น คำนิทาจึงเป็นเรื่องธรรมดาที่มนุษย์ปุถุชนทุกคนต้องประสบ ผลกระทบจากคำนิทานั้นมักทำให้ผู้ถูกนิทาสูญเสียความมั่นใจ หม่นหมอง ดังนั้น ถ้าถูกนิทาให้คิดเสียว่า “ยาขมนั้นกินยาก แต่หากใช้ให้เป็น มีประโยชน์มากกว่าคำหวาน” (วินทร์ เลียววาริณ. 2551 : 124) การคิดเชิงบวกเช่นนี้นอกจากจะช่วยปลอบประโลมใจผู้อ่านแล้ว ยังช่วยพลิกวิกฤติให้เป็นโอกาสโดยนำคำนิทานั้นมาปรับปรุงตนเองเสียใหม่ให้ดีขึ้น

การชี้แนะ

หนังสือเสริมกำลังใจ ของ วินทร์ เลียววาริณ นอกจากจะมีเป้าหมายหลักเพื่อเสริมสร้าง

กำลังใจและสร้างความคิดเชิงบวกให้แก่ผู้อ่านแล้ว วินทร์ยังได้พยายามเสนอแนวทาง การประพาดิ ดนที่เหมาะสมถูกต้อง อาจเป็นสิ่งที่พึงกระทำ หรือควรหลีกเลี่ยงไว้ในหนังสืออีกด้วย ทั้งนี้ การ ชี้นะในประเด็นต่างๆ ล้วนผ่านการกลั่นกรอง ผ่านประสบการณ์ในการมองโลกของนักเขียน วินทร์จึงต้องการนำเสนอแนวทางที่ถูกที่ควรให้ผู้อ่านนำไปพิจารณา การชี้แนะของวินทร์ไม่ได้เป็นไปในลักษณะบังคับให้กระทำ แต่เป็นเพียงการให้ ข้อมูลหรือยกกรณีศึกษาให้เห็นเป็นตัวอย่างหรือ เป็นเยี่ยงอย่างเพื่อประกอบการพิจารณาของผู้อ่านเอง ผู้อ่านจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะกระทำหรือไม่ ซึ่งประเด็นที่วินทร์ได้กล่าวไว้เป็นเชิงชี้แนะ มีดัง ตัวอย่างต่อไปนี้

ในเรื่อง *บอกรักแม่ใน รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง* วินทร์ได้ชี้แนะให้เห็นว่าเมื่อต้องการทำอะไร ควรรีบทำ เพราะบางสิ่งบางอย่างเมื่อคิดได้ก็สายเกินไป โดยวินทร์ยกตัวอย่างกรณีของตนเองที่ไม่เคยบอกรักแม่เลย แต่เมื่อคิดได้แม่ก็เสียชีวิตไปแล้ว ดังนั้น วินทร์จึงแสดงความคิดเห็นโดยชี้แนะไว้ในบทความว่า “ผมเรียนรู้ว่าจะเข้าไปหน่อยว่าเมื่อรักใคร่ก็ควรแสดงออกมาให้เขา รู้ แต่ไม่ช้าเกินไปที่จะบอกคนอื่นๆ ว่า ไปเยี่ยมแม่ของคุณในวันนี้ บอกรักแม่ของคุณเสียก่อนที่แม่ของคุณจะไม่ได้ยิน คำบอกรักนั้น บางสิ่งบางอย่างในโลกเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว” (วินทร์ เลียววาริณ. 2548 : 21)

เช่นเดียวกับเรื่อง *คำสุภาพกับมารยาทที่แท้* ใน *ความฝันต่างๆ* วินทร์ชี้แนะว่าการสื่อสารที่ดีมิใช่เพียงการใช้ภาษาถูกต้องหรือพูดจาไพเราะเพียงอย่างเดียว หากแต่หมายรวมถึงมารยาทในการสื่อสารที่เกิดจากการใส่ใจรายละเอียดต่อผู้รับสารและความจริงใจของผู้ส่งสารอีกด้วย โดยวินทร์ได้ยกตัวอย่างกรณีที่ไม่ควรกระทำในการสื่อสารดังความว่า “ในยุคแห่งการสื่อสารด้วยจดหมายไฟฟ้า บ่อยครั้งผมได้รับจดหมายที่ไม่มีคำขึ้นต้น ไม่มีคำลงท้าย สะกดชื่อ – นามสกุลผิด แม้จะไม่ถือสาแต่สร้างความรำคาญใจเล็กๆ ทุกครั้ง บาง

คนโทรศัพท์ไปหาผู้อื่น เมื่ออีกฝ่ายรับสายก็จู้จ้อมด้วยบทสนทนาเลย โดยคาดหมายว่าผู้รับสายต้องจดจำเสียงของตนได้...เล็กๆ น้อยๆ เหล่านี้ทำให้การสื่อสารดูไม่สมบูรณ์ ไม่จริงใจ แม้ว่าคนสื่อสารจะจริงใจจริงๆ” (วินทร์ เลียววาริณ. 2549 : 72)

นอกจากนี้ในเรื่อง *เบื้องคนบน* ใน *เบื้องบนยังมีแสงดาว* วินทร์ได้สะท้อนทรรศนะของตนเพื่อชี้แนะให้ผู้อ่านเลิกกระทำพฤติกรรม ‘บน’ เพราะการบนเป็นการสร้างมลภาวะทางเสียงอย่างหนึ่ง เป็นการระบายความคับข้อง ความอึดอัดใจของผู้บน แต่กลับไปสร้างความรำคาญใจให้แก่ผู้อื่น วินทร์จึงต้องการให้ผู้ที่มิพฤติกรรมดังกล่าวเลิกกระทำเสีย เพราะ “การบนเป็นโรคติดต่อ” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 55)

การสร้างความตระหนัก

นอกจากการให้กำลังใจ ปลอบใจ และชี้แนะแล้ว ยังพบว่า วินทร์ เลียววาริณ พยายามสร้างความตระหนักต่อสรรพสิ่งในโลก ให้มนุษย์เห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ ก่อนจะสายเกินไป ส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องสงคราม ธรรมชาติ และสภาพสังคม เช่น

ในเรื่อง *เสียงที่ไม่มีวันจางหายไปจากโลก* ใน *เบื้องบนยังมีแสงดาว* วินทร์ได้กล่าวถึงความโหดร้ายของสงครามที่สร้างความหายนะให้มวลมนุษยชาติ มนุษย์ต้องประสบกับความพลัดพราก ความสูญเสีย และความเจ็บปวดเพราะสงคราม วินทร์สร้างความตระหนักถึงปัญหาสงครามผ่านอาร์โน ชาวยิว ในเยอรมนี ที่ได้รับผลกระทบจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สุดท้ายอาร์โนได้รับรางวัลโนเบลสาขาฟิสิกส์ โดยศึกษาดาราศาสตร์วิทยุฟังเสียงแห่งจักรวาล วินทร์ใช้ข้อความที่สร้างความสะเทือนใจเพื่อให้ตระหนักถึงพิษภัยของสงครามว่า “ผ่านมาหลายสิบปี อาร์โนยังคง ‘ได้ยิน’ เสียงกรีดร้องของผู้คน เสียงปืน เสียงสงคราม เป็นเสียงที่ไม่มีวันหายไปจากโลก ‘ได้ยิน’ โดยไม่ต้องใช้เครื่องมือใดๆ วัด และกลบเสียงกำเนิดของจักรวาล” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 41) จากข้อความนั้นแสดงชัด

ว่าสงครามสร้างความรู้สึกฝังใจให้คนๆ หนึ่งอย่างยากที่จะลืม ดังนั้น มนุษย์จึงควรตระหนักในภัยร้าย และหยุดยั้งสงครามดังกล่าว

ส่วนเรื่อง *รูนกกำแพงกันน้ำ* ใน *อาทิตยขึ้นทางทิศตะวันตก* วินทร์ได้กล่าวถึงสังคมที่มีรอยร้าว พร้อมที่จะพังทลายลง เพียงเพราะคนในสังคมหรือคนในชาติที่ไม่ใส่ใจ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน จนอาจจะทำให้สังคมหรือประเทศชาติล่มสลาย วินทร์ยกตัวอย่างนิทานเกี่ยวกับเด็กชายที่พยายามอุดรูรั่วของเขื่อนเพราะกลัวว่าหมู่บ้านจะพังทลายเพราะน้ำท่วม เขาช่วยบ้านเมืองไว้ได้เพราะยอมทนความหนาวเหน็บอุดรูรั่วของเขื่อนไว้ อย่างไรก็ตามในสังคมมีคนเช่นเด็กชายคนนี้น้อยลง หากกลับเพิ่มคนที่พยายามทำลายสังคมมากขึ้น วินทร์สร้างความตระหนักในข้อความที่ว่า “ความรักชาติมิใช่อยู่ว่าการยืนตรงเคารพธงชาติวันละสองเวลา แต่อยู่ที่การไม่เจาะรูนกกำแพงกันน้ำของเราเอง รูนกกำแพงของเรา เต็มไปด้วยซากศพของเด็กชายที่ใช้หัวอุดรูรั่ว ว่าต่อให้มีเด็กชายคนนี้อีกสักกี่ล้านคน ก็ไม่สามารถอุดรูหายนะของเราได้ตลอดไป หากไม่มีคนหยุดสร้างรูนกกำแพง” (วินทร์ เลียววาริณ 2551 : 28)

ในเรื่อง *ไฟดับห้านาทีในหัวใจ* ใน *เบื้องบนยังมีแสงดาว* วินทร์พยายามสร้างความตระหนักในเรื่องของธรรมชาติ โดยยกเหตุการณ์เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550 ที่มีการดับไฟที่หอไอเฟลและสถานที่สำคัญต่างๆ ทั่วโลกเพื่อลดภาวะโลกร้อนเนื่องในการประชุม Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) นำมากล่าวไว้ในบทความพร้อมทั้งแสดงทรรศนะเกี่ยวกับสภาวะของโลกว่า อาจจะประสบกับความหายนะเร็วขึ้นถ้ามนุษย์ยังไม่เลิกความเห็นแก่ตัว “ความผิดพลาดของมนุษย์หลายอย่างเกิดขึ้นเพราะความไม่รู้ แต่โศกนาฏกรรมที่ใหญ่หลวงที่สุดคือการดันทุรังทำเรื่องผิดทั้งที่รู้ว่าผิด...ไฟความรักความเมตตาของมนุษย์โลกจะสว่างพอที่จะเปลี่ยนแปลงโลกให้ดีขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับระดับความรู้สำนึกในบุญคุณ

ของเราที่มีต่อโลกที่ให้กำเนิดเรามา” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 239)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นทรรศนะของวินทร์ เลียววาริณ ล้วนเสนอมุมมองในเชิงสร้างสรรค์ การให้กำลังใจของวินทร์เป็นการเสนอทรรศนะที่มองอย่างผู้ที่เท่าเทียม มองผู้อื่นอย่างเคารพในความเป็นตัวตน ไม่ว่าผู้นั้นจะเป็นผู้หญิง คนพิการ ขอทาน ยาก การมองโลกเชิงบวกเช่นนี้ จะช่วยให้ผู้อ่านที่กำลังอยู่ในสภาพที่วินทร์กล่าวถึงมีแรงและพลังในการต่อสู้กับปัญหาต่อไป ทั้งนี้หาก วินทร์กล่าวโดยมองในฐานะ ‘ผู้ที่มองลงมา’ หรือ ‘ผู้ที่เหนือกว่า’ อาจทำให้บุคคลเหล่านั้นรู้สึกว่าคุณต่างจากผู้อื่นและสมเพชเวทนาตนเองมากขึ้น นับได้ว่าการนำเสนอมุมมองเชิงบวกของวินทร์เป็นการมองโลกอย่างลึกซึ้งและเข้าใจ

การปลอบใจในงานเขียนของวินทร์เป็นทั้งการปลอบประโลมอย่างอ่อนโยน และการกระตุ้นให้มีแรงก้าวเดินต่อไป วินทร์ใช้การคิดเชิงบวกเพื่อทำให้สถานการณ์ที่เลวร้ายกลายเป็นเรื่องดีขึ้นมาได้ ส่วนการชี้แนะให้กระทำและให้เลิกกระทำนั้น เป็นการชี้แนะที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจน ผู้อ่านสามารถนำไปปรับใช้กับตนเองได้ทันที ลักษณะการนำเสนอเข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา เป็นการเสนอให้เห็นทรรศนะการมองโลกเชิงบวกของผู้เขียนว่า ทุกสิ่งทุกอย่างแก้ไขได้ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสียแต่วันนี้ยอมไม่สายเกินการณ์ ส่วนการสร้าง ความตระหนักเป็นการกระตุ้นให้ผู้อ่านมีจิตสำนึก ไม่เห็นแก่ตัว นับเป็นการมองโลกอย่างสร้างสรรค์

กลวิธีการสร้างความคิดเชิงบวกในวรรณกรรม

หนังสือเสริมกำลังใจมีลักษณะสำคัญคือการสร้างความคิดเชิงบวกให้ผู้อ่าน กลวิธีในการนำเสนอเรื่องราวจึงต้องมีการโน้มน้าวใจให้เชื่อตามอยากปฏิบัติ ตาม จากการศึกษาพบว่างานเขียนทั้ง 4 เล่ม มีกลวิธีในการนำเสนอที่โดดเด่น ดังนี้

การอ้างอิงเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริง

วินทร์ เลียววาริณ มักจะยกเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงมากล่าวไว้ในบทความเพื่อเชื่อมโยงให้ผู้อ่านเห็นภาพและเข้าใจเรื่องราวที่น่าเสนอมากยิ่งขึ้น ส่วนใหญ่เรื่องที่ยกมาที่วินทร์มักหยิบยกมากล่าวอ้างอิงมักเป็นเรื่องเกี่ยวกับบุคคล เช่น ในเรื่อง *หัวใจชายแดน* ใน *อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก* กล่าวถึงชีวประวัติของ ชินเรีย หม่าว ผู้ได้รับรางวัลรามอนแม็กไซไซ สาขาผู้นำชุมชน รางวัลจอนาธาน มานน์ และรางวัลอิสรภาพจอห์น ฮัมฟรีส์ เป็นต้น เรื่องราวเกี่ยวกับชินเรีย หม่าว ที่นำมากล่าวนั้นเป็นเรื่องราวการทำงานเป็นทีมแพทย์เคลื่อนที่บริเวณชายแดนพม่าเพื่อรักษาคนเจ็บป่วย แม้จะต้องพบอุปสรรคมากมายก็มีได้ย้อท้อ วินทร์นำเสนอเรื่องราวของชินเรียเพราะต้องการโยงให้เห็นความมีน้ำใจที่ยังคงหลงเหลือในโลกปัจจุบัน น้ำใจที่ช่วยสร้างสันติภาพและจุดประกายให้โลกสงบสุข

เช่นเดียวกับเรื่อง *หนึ่งก้าวถัดไป* ใน *ความฝัน* ที่กล่าวถึง คริส มูน อาสาสมัครกู้ระเบิดสงคราม ซึ่งถูกแรงระเบิดตัดแขนและขาขวา อย่างไม่รู้ตัว แม้จะมีร่างกายพิการ แต่มีเคียวทอดยต่อชีวิต โดยใส่ขาเทียมร่วมวิ่ง ลอนดอนมาราธอน เป็นคนพิการขาขวาคนแรกที่ร่วมวิ่ง The Great Sahara Run วิ่งนำขบวนนักวิ่งใน The Flora London Marathon วิ่ง The Outback Challenge วิ่ง The Badwater Death Valley Ultramarathon และเข้าร่วมแข่งขันโอลิมปิกฤดูหนาวที่ญี่ปุ่นโดยได้รับเกียรติเป็นนักวิ่งคบเพลิงโอลิมปิก การนำเสนอชีวิตของคริส มูน เพื่อต้องการเชื่อมโยงให้เห็นว่าอุปสรรคทางร่างกายมิใช่ปัญหาสำหรับผู้ที่ไม่ยอมแพ้ต่อชีวิต

นอกจากจะยกตัวอย่างเรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์แล้วยังมีการอ้างอิงถึงสัตว์ต่าง ๆ เช่น ในเรื่อง *บุญคุณกับกตเวทิตา* ใน *เบื้องบนยังมีแสงดาว* วินทร์ได้กล่าวถึงปลาวาฬที่ติดเชือกของชาวประมงห่างจากฝั่งซาน ฟรานซิสโก 18 ไมล์ เชือกที่รัดแน่นอาจทำให้ปลาวาฬตายได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว

หากแต่ชาวประมงได้พยายามช่วยเหลือโดยการตัดเชือกแม้จะรู้ว่าเป็นอันตราย เมื่อหลุดจากเชือกปลาวาฬก็แสดงอาการตั้งความว่า “ท่าทางมันเหมือนหมาที่ตีใจเมื่อเจอเจ้าของ...ผมรู้สึกเหมือนว่ามันกำลังขอบคุนเรา มันรู้ว่ามันเป็นอิสระเพราะเราช่วยมัน มันหยุดราวหนึ่งฟุตห่างจากผม ผลักผมออกไปเล็กน้อย และดูจะสนุกกับการกระทำนั้น” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 16) การนำเสนอเรื่องราวนี้เพื่อต้องการแสดงทรรศนะเกี่ยวกับความกตัญญูกตเวทิตา โดยสัตว์ที่มีมันสมมองน้อยกว่ามนุษย์ฉลาดไม่เท่ามนุษย์ แต่กลับรู้จักตอบแทนบุญคุณ ดังนั้นมนุษย์จะกตัญญูอย่างเดียวไม่พอต้องรู้จักตอบแทนคุณด้วย

ในเรื่อง *ผลไม้วิเศษ* ใน *อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก* วินทร์กล่าวอ้างอิงถึงผลไม้ชนิดหนึ่งคือ Miraculous Berry เป็นผลไม้ที่สามารถเปลี่ยนความเปรี้ยว ผาด ให้หวานได้ โดยการเคี้ยวผลไม้ชนิดนี้ก่อนรับประทานสิ่งที่ขม ผาด หรือเปรี้ยว ทั้งนี้เพราะผลไม้มีโมเลกุลไกลโคโปรตีนซึ่งจะปิดส่วนรับรสชาติของลิ้น ทำให้รู้เพียงรสหวานเท่านั้น การนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับผลไม้ชนิดนี้ วินทร์ต้องการเชื่อมโยงถึงชีวิตที่บางครั้งจะต้องพบเจออุปสรรค ซึ่งเปรียบกับความขมผาด ส่วนกำลังใจเปรียบได้กับผลไม้มหัศจรรย์นี้ที่จะทำให้ผ่านอุปสรรคไปได้ ขอเพียงมนุษย์ไม่ท้อแท้ก็สามารถไปถึงเป้าหมายได้

เรื่องราวทางวิทยาศาสตร์เป็นอีกประเด็นที่วินทร์มักนำมากล่าวอ้างอิง เช่น ในเรื่อง *ความยาวของวินาที* ใน *รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง* วินทร์ได้กล่าวอ้างอิงถึงการศึกษาควอนตัมฟิสิกส์ โดยกล่าวว่า “เวลา 10^{-10} วินาที คือ เวลาที่หยันต์ตากะพริบ 10^6 คือ ช่วงชีวิตของอนุ - อนุภาค มิวออน หนึ่งตัว... 10^{-23} วินาที คือ ระยะเวลาที่โปรตอน (อนุภาคแสง) วิ่งข้ามนิวเคลียสของอะตอม เมื่อศึกษาบิกแบง เราพบว่าในเวลาเพียงเศษหนึ่งส่วนล้านล้านล้านวินาที งานสร้างจักรวาลก็เดินหน้าไปไกลโซ” (วินทร์ เลียววาริณ. 2548 : 47) ข้อมูลอ้างอิงข้างต้น

วินทร์ต้องการแสดงให้เห็นว่าเวลาของมนุษย์สั้นนัก เมื่อเทียบกับเวลาของจักรวาล ฉะนั้นอย่าปล่อยให้เวลาสูญไปโดยเปล่าประโยชน์

นอกจากนี้วินทร์ยังมีกรกล่าวอ้างอิงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงเพื่อเชื่อมโยงกับทฤษฎีที่จะนำเสนอ เช่น ในเรื่อง *ทาสของชื่อเสียง* ใน *เบื้องบนยังมีแสงดาว* กล่าวถึงรายการเรียลิตี้ โชว์ที่เป็นพื้นที่สำหรับคนธรรมดาที่ต้องการสร้างชื่อเสียงเพียงชั่วข้ามคืน เช่น รายการ Fear Factor รายการ Believe It Or Not โดยยอมแม้กระทั่งทำเรื่องที่แปลกประหลาดเพื่อความโด่งดังเป็นที่รู้จัก และได้รับการยอมรับซึ่งจะนำความภาคภูมิใจมาสู่บุคคลผู้นั้น การนำเสนอเหตุการณ์เช่นนี้ วินทร์ต้องการแสดงทฤษฎีว่าบางครั้งการทำดีหรือการสร้างความรู้สึกดี ๆ ไม่จำเป็นต้องให้โลกรับรู้ก็สามารถทำให้มนุษย์เกิดความภาคภูมิใจในตนเองได้ ดังข้อความที่ว่า “การทำดีและรู้สึกดีต่อการกระทำนั้น ก็เป็นการสร้าง self esteem โดยที่ไม่ต้องให้โลกรับรู้ และเป็น self esteem ระดับที่สูงกว่าด้วย” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 173)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า วินทร์ เลียววาริณ เป็นนักเขียนที่ใส่ใจในงานเขียนเป็นอย่างดี โดยค้นคว้าข้อมูลที่มีความเชื่อมโยงกับการนำเสนอทฤษฎี ข้อมูลอ้างอิงส่วนใหญ่ล้วนสนับสนุนการมองโลกเชิงบวกทั้งสิ้น และต่างเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือมีอยู่จริง ผู้ที่ตกอยู่ในห้วงทุกข์ ถ้าจมอยู่กับความทุกข์ของตนเอง หนึ่งวันก็จะมีแต่สร้างทุกข์แท้ๆ ถดถอยทั้งพลังกายและพลังใจ แต่เมื่อได้เรียนรู้ถึงประสบการณ์ของผู้อื่นหรือสิ่งอื่นบ้าง อาจจะส่งผลให้ตนเองมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น ดังที่ เปาโล แฟร์รี่ (2552 : 48) กล่าวว่า “การจมอยู่กับความจริงในโลกเล็กๆ ทำให้พวกเขาไม่อาจเห็นโลกนั้นได้ แต่เมื่อถอยห่างออกมาสักหน่อย ทุกสิ่งก็ปรากฏให้เห็น อย่างที่พวกเขาไม่เคยเห็นมาก่อน” ดังนั้น การเชื่อมโยงให้เห็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นจริงในโลก ทั้งเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ สัตว์ พืช หรือวิทยาศาสตร์ย่อมช่วยให้ผู้อ่านได้ถอยออกมา

มองโลก เพื่อที่จะได้เข้าใจโลกกระจ่างแจ้งยิ่งขึ้น

การยกตัวอย่างเรื่องราวสมมุติ

การนำเสนอทฤษฎีเชิงบวก นอกจากจะมีการกล่าวอ้างอิงถึงเรื่องหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงแล้ว ยังมีการเสนอเรื่องราวที่สมมุติขึ้น โดยส่วนใหญ่มักเป็นการยกตัวอย่างนิทานหรือนิยายที่วินทร์ เลียววาริณ ประทับใจ เช่น

ในเรื่อง *ไส้เดือนกับมังกร* ใน *รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง* วินทร์ได้กล่าวถึงนิทานเรื่อง ศรีชนนไชย โดยยกเหตุการณ์ตอนที่จิตรกรชาวจีนทำประลองการเขียนรูปกับจิตรกรสยาม โดยจิตรกรจีน “ใช้พู่กันจุ่มหมึกแล้วกระโดดขึ้นจากพื้นตวัดพู่กันบนกำแพงอย่างคล่องแคล่วฉับไว เมื่อทำของเขาสัมผัสพื้นอีกครั้ง บนกำแพงปรากฏรูปมังกรหนึ่งตัว อลังการราวกับมีชีวิต สวยงามสมเป็นฝีมือยอดจิตรกรของจีน ศรีชนนไชยไม่ใช้พู่กัน จุ่มน้ำทั้งห้าลงในหมึกสีดำ กระโดดลอยตัว ใช้นิ้วเขียนรูปไส้เดือนบนกำแพง มังกรหนึ่งตัวจึงพายไส้เดือนห้าตัวไปด้วยประการฉะนี้” (วินทร์ เลียววาริณ. 2548 : 115) ข้อความจากนิทานที่นำมากล่าวไว้เพื่อเชื่อมโยงถึงทฤษฎีที่ต้องการนำเสนอ คือ ในสังคมมีคนเจ้าเล่ห์แบบศรีชนนไชยจำนวนมาก ทำทุกอย่างเพียงเพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตามมีปัญญาชนคนฉลาดแกมโกงยอมต่างกัน นอกจากการกล่าวถึงนิทานแล้ว วินทร์ยังกล่าวอ้างอิงถึงนิยายกำลังภายในของจีนอยู่บ่อยครั้ง เช่น ในเรื่อง *ถึงจะเดินถอยหลังก็ต้องออกแรง* ใน *เบื้องบนยังมีแสงดาว* วินทร์ได้ยกเรื่อง ‘อู๋เซี่ยวป้อ’ ของ กิมย้ง โดยกล่าวถึง “พระเอกเป็นคนที่เกียจมาก ไม่ชอบฝึกวิชาการต่อสู้ อาจารย์คนหนึ่งของเขาจึงสอนวิชา ‘หนี’ ให้เขา หลักวิชานี้คือ ไม่ว่าคนที่มาทำร้ายจะมีฝีมือเก่งแค่ไหน ผู้ฝึกวิชานี้จะหนีพ้นได้เสมอ อย่างไรก็ตาม พระเอกซึ่งเป็นคนที่เกียจก็ยังต้องฝึกฝนวิชานี้” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 43) การนำเสนอเรื่องนี้เพราะต้องการแสดงให้เห็นว่าไม่มีสิ่งใดที่จะได้มาโดยไม่ลงมือทำอะไร คนขยันเท่านั้นที่จะเป็นผู้ประสบความสำเร็จ

การยกตัวอย่างเรื่องราวสมมุติทั้งนิทานและนิยาย นอกจากจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจวรรณคดีที่ต้องการนำเสนอแล้ว ยังช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพ และได้รับอรรถรสจากการอ่าน ช่วยเพิ่มความสนุกสนาน และสร้างสีสันในงานเขียน

การสร้างแบบสอบถาม

กลวิธีการนำเสนอที่น่าสนใจอีกลักษณะหนึ่งคือการสร้างแบบสอบถาม โดยให้ผู้อ่านลองตอบแบบสอบถาม แล้วประเมินตนเองว่ามีลักษณะการมองโลกเช่นไร แล้วชีวิตในอนาคตของตนเองจะเป็นอย่างไร ซึ่งในหนังสือเสริมกำลังใจทั้ง 4 เล่ม มีแบบสอบถามเพียง 3 ชุด เท่านั้น คือ *คุณมีความสุขในชีวิตไหม? คุณจะหาแฟนได้ไหมในชาตินี้? และคุณมีโอกาสประสบความสำเร็จในชีวิตไหม?* เช่น ตัวอย่างจากแบบสอบถามชุดที่ 1 *คุณมีความสุขในชีวิตไหม?*

() คุณรู้สึกหงุดหงิดเมื่อเห็นผมหงอกหนึ่งเส้นบนศีรษะของคุณและคิดถึงมันตลอดทั้งวัน

() คุณไม่ยอมออกจากบ้านเพราะไม่ชอบผมทรงใหม่ของคุณ

() คุณเชื่อว่าการรักตัวเองเป็นความเห็นแก่ตัว (วินทร์ เลียววาริณ. 2551 : 230)

วินทร์จะมีเฉลยให้ตอนท้ายพร้อมเสนอพรรณนาเกี่ยวกับชีวิต เช่น “อย่าลืมความสุขในชีวิตมีจำเป็นต้องเป็นความสุขใหญ่หลวง คุณสามารถมีความสุขกับเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ในแต่ละวันได้เสมอ หากคุณอนุญาตให้ตัวเองมีความสุข” (วินทร์ เลียววาริณ. 2551 : 231)

จากตัวอย่างข้างต้นเมื่อผู้อ่านทดลองทำแบบสอบถามก็จะช่วยให้ผู้อ่านได้พิจารณาตนเองว่าตนมีลักษณะเช่นนั้นหรือไม่ หากกำลังมีความประพฤติดังกล่าวอยู่จะได้ปรับตัวเสียใหม่ให้เหมาะสม นับเป็นกุศโลบายที่ช่วยให้ผู้อ่านได้มองตนเอง

การยกคำคม

วินทร์ เลียววาริณ ได้ยกคำคมที่ผู้มีชื่อเสียงได้กล่าวไว้เพื่อช่วยในงานของตนมีน้ำหนักมากขึ้น อีกทั้งข้อความส่วนใหญ่มีความคมคาย

กระตุ้นความรู้สึก เช่น เรื่อง *อหิงสา* ใน *ความฝันใฝ่ๆ* วินทร์กล่าวถึงสงครามที่เป็นสิ่งเลวร้าย คร่าชีวิตมนุษย์จำนวนมาก โดยยกคำกล่าวของมหาตมะ คานธี ที่กล่าวว่า “An eye for an eye makes the whole world blind.” (ระบบตาต่อตา ฟันต่อฟันที่ทำให้โลกตาบอด) (วินทร์ เลียววาริณ. 2549 : 61) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ มหาตมะ คานธี

เลือกใช้หลักอหิงสา คือ ไม่เบียดเบียนไม่ทำร้ายกัน

เช่นเดียวกับในเรื่อง *วิปริตธรรมชาติ*

ใน *ความฝันใฝ่ๆ* วินทร์ได้ยกคำพูดของ มหาตมะ

คานธี อีกครั้งหนึ่ง “Earth provides enough to

satisfy every man's need, but not every man's

greed” (พระแม่ธรรมชาติมีทุกอย่างเพียงพอต่อ

ความจำเป็นของเราทุกคน แต่ไม่พอสำหรับความ

โลภของมนุษย์) (วินทร์ เลียววาริณ. 2549 : 161)

วินทร์ต้องการย้ำให้เห็นชัดว่าแท้จริงแล้วธรรมชาติ

มิได้วิปริตผันแปรจนผิดปกติ หากแต่คือมนุษย์ที่

วิปริต เนื่องจากความโลภไม่รู้จักพอ

ในเรื่อง *นั่งอิจฉา* ใน *เบื้องบนยังมีแสงดาว*

วินทร์ได้ยกคำกล่าวของ เบอร์แทรนด์ รัสเซลล์ นัก

คิด นักเขียนที่มีชื่อเสียง ที่กล่าวว่า “ถ้ามีคนจำนวน

มากในโลกนี้ปรารถนาความสุขของตนเองมากกว่า

ปรารถนาความสุขของคนอื่น เราคงมีโลกพระศรี

อารีย์ในเวลาไม่กี่ปี” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 77)

คำกล่าวนั้นสอดคล้องกับพรรณนาที่นำเสนอ คือ

การมีเมตตาไม่อิจฉาริษยาจะทำให้โลกสงบสุข

การยกตัวอย่างคำคมของผู้มีชื่อเสียงช่วย

กระตุ้นความคิดของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี ความลึก

ซึ้ง คมคายของถ้อยคำ ช่วยสร้างน้ำหนักในการ

ชักจูงใจ ทำให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อและเห็นคล้อย

ตาม

การกล่าวอ้างถึงหรือการเท้าความ

การกล่าวอ้างถึงหรือการเท้าความเป็น

ภาพพจน์ประเภทหนึ่ง มีลักษณะเป็นการกล่าว

อ้างอิงถึงบุคคล สถานที่ เหตุการณ์ ในวรรณกรรม

หรือวรรณคดีเรื่องอื่นๆ หรือการกล่าวอ้างข้อความ

ตอนหนึ่งตอนใดจากวรรณกรรมหรือวรรณคดีเรื่อง

นั้นๆ ทั้งโดยตรงและดัดแปลงมา ในงานเขียนของ วินทร์ เลียววาริณ พบการกล่าวอ้างถึงวรรณคดี ของสุนทรภู่บ่อยครั้งที่สุด เช่น ในเรื่อง *เจตนาดี กับลมปาก* ใน *รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง* วินทร์ยกข้อความที่ว่า “อันอ้อยตาลหวานลิ้นแล้วสิ้นซาก แต่ลมปากหวานหุมิรู้หาย” โดยกล่าวอ้างจาก ‘เพลง ยาวถวายโอวาท’ ของสุนทรภู่เพื่อแสดงทรรศนะ เกี่ยวกับการพูด ที่ต้องระมัดระวังคำพูดโดยเอาใจ เขามาใส่ใจเรา ไม่พูดจาต่อเสียดเพื่อทำร้ายผู้อื่น

นอกจากการกล่าวอ้างถึงวรรณคดีแล้ว ยัง มีการกล่าวอ้างถึงบทเพลงอีกด้วย เช่น ในเรื่อง *ของปลอม* ใน *เบื้องบนยังมีแสงดาว* มีการกล่าวอ้างถึง เพลงของปลอม ของ สุรพล สมบัติเจริญ ที่ว่า “โลกนี้มีอะไรน่าแปลกจริง เรื่องผู้หญิงพูดไปแล้วน่าเบื่อ จัง อย่าเพิ่งโกรธหรือว่าอย่าเพิ่งเกลียดซัง ขอพูด อีกครั้งเถอะนะน้องนาง เจ้าอย่าเพิ่งฉิว ปากแดงๆ ตากลมๆ ปล่อยผมโซ่ ออกโตๆ เหมือนแดงโมที่หัว แต่ทำไมน้องสาวจึงเดินลิ่ว นากลัวคงหัวเอามาแต่ ของปลอม” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 82) และ ยังมีการยกเพลงร้องแก้ของ ผ่องศรี วรนุช มาก กล่าวอ้างถึงด้วย “เบื่อดีจริงๆ เบื่อเสียจึงนะพ่อผู้ชาย ปากตะไกร แหมช่างร้ายเสียจัง ว่าจะไม่โกรธฉัน เองสู้อใจฟัง ขอแก้อีกครึ่งเพราะยิ่งฟัง ยิ่งเดียด โมหะ เรื่องอะไรมาว่าฉันไซ้ของปลอม ฉันหรือจะ ยอมไซ้ของปลอมให้ไง ถ้าคุณเห็นเข้าจริงๆ แล้ว จะร้องไอ้ หลุดปากไอ้โฮว่า นี่ไม่ใช่ของปลอม” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 82 – 83) การกล่าวอ้าง ถึงเช่นนี้สร้างความสนุกสนานในงานเขียน โดย วินทร์ต้องการแสดงทรรศนะว่าสิ่งจอมปลอมทั้งหลายไม่ยั่งยืนเท่าของจริง

กลวิธีการนำเสนอที่กล่าวมาข้างต้น นอกจากจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจการนำเสนอทรรศนะ การมองโลกเชิงบวกชัดเจนขึ้นแล้ว ยังทำให้ผู้อ่าน ได้รับความรู้เพิ่มเติมจากการค้นคว้าข้อมูลมาเป็น อย่างดีของนักเขียนอีกด้วย การพยายามสร้างสรรค์ กลวิธีที่หลากหลายน่าสนใจทำให้งานเขียนของ วินทร์มีเสน่ห์ชวนติดตาม ภาษาที่ใช้มีลักษณะ

เรียบง่าย ไม่วิไลโหมเนื่องจากการแสดงออก ถึงความจริงใจ เปิดเผย ส่วนใหญ่เป็นการกล่าว อ้างอิงข้อมูลเพื่อความหนักแน่นน่าเชื่อถือ แม้ความ อลังการของถ้อยคำจะไม่มากนัก แต่ก็มีพลังกระทบ อารมณ์ มีการยกคำคมมาประกอบช่วยให้ผู้อ่านเกิด มิโนภาพ เกิดความรู้สึกร่วมได้ง่ายขึ้น

บทสรุป

วรรณกรรมเป็นผลิตผลจากความคิดของ มนุษย์ แม้วรรณกรรมจะมีได้มีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อสอนใจ แต่แท้จริงแล้วผู้เขียนมักเสนอกลวิธีที่ แยกย่อยในการสร้างความบันเทิงพร้อมทั้งสอดแทรก ทรรศนะและแนวคิดที่น่าสนใจ ความคิดเชิงบวกที่ วินทร์ เลียววาริณ ค่อยๆ บรรจงถ่ายทอดผ่านภาษา และตัวอักษรอย่างละเมียดละไม ย่อมสื่อความคาด หวังเล็กๆ ว่าผู้อ่านจะซึบซับแง่มุมของความคิดของ ผู้เขียนโดยผ่านความงามทางวรรณศิลป์ นับเป็น กุศโลบายอันแยบยลของวรรณกรรมในการเสนอ ความคิดผ่านความบันเทิง

ผู้อ่านที่ตระหนักในคุณค่าของวรรณกรรม ย่อมมีความใส่ใจและใช้วิจารณญาณร่วมกับการอ่าน การสร้างพลังความคิดเชิงบวกในงาน วรรณกรรมจะไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลได้ ถ้าผู้อ่าน ไม่ใช้สติปัญญาและสร้างความเข้าใจ ด้วยเหตุนี้จึง ทำให้วินทร์พยายามนำเสนอความรู้และความจริง จากประสบการณ์ที่ผ่านการกลั่นกรองของตนเอง หรือการค้นคว้าและหยิบยกประสบการณ์ของผู้อื่น มาเป็นบทเรียนให้แก่ผู้อ่าน เพื่อให้ผู้อ่านเห็นถึง พลังในการคิดบวกจากประสบการณ์ดังกล่าว ทั้งนี้ มนุษย์มีอิสระที่จะคิดและมองโลก ดังนั้น จึงอยู่ที่ ว่ามนุษย์จะเลือกมองอย่างไร จะเลือกมองอย่าง สร้างสรรค์หรือทำลาย “จะเงยหน้ามองฟ้าหรือก้ม หน้าดูดินโคลนก็แล้วแต่ทัศนคติของเรา” (วินทร์ เลียววาริณ. 2550 : 10)

เอกสารอ้างอิง

- เจตนา นาควัชระ. (2542). *ทฤษฎีเบื้องต้นแห่งวรรณคดี*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศยาม.
- ชัยวัฒน์ คุประตกุล. (2550). พลังแห่งการคิดในเชิงบวก. *วารสารพัฒนาชุมชน*. 46(7) :37 – 38.
- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2542) ความสัมพันธ์ระหว่างวรรณคดีกับสังคม. ใน *นวนิยายกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เปาโล แพร์รี่. (2548). *ครูในฐานะผู้ทำงานวัฒนธรรม : จดหมายถึงผู้ที่กำลังสอน*. แปลโดย สดใส ชันติวรพงศ์. กรุงเทพฯ : สอนเงินมีมา จำกัด.
- ยศ สันตสมบัติ. (2548). *มนุษย์กับวัฒนธรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2549) *ความฝันโง่ๆ*. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2550) *เบื้องบนยังมีแสงดาว*. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2548) *รอยเท้าเล็กๆ ของเราเอง*. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด.
- วินทร์ เลียววาริณ. (2551) *อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก*. กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์ จำกัด.